

ცნობის ფურცელი

სურათებიანი დამატება

ვაკაბაძის № 367.

ხუთშაბათი, 8 დეკემბერი 1915 წ.

ბათუმის № 2966

„მა მიწმენდილზე“

გიქორ ჭიუკოსი

ერთიც არის ღრუბელი არა სჩანს, ცა მოწმენდილია, მთელს სანახაობას მზის შუქი აქვს გადაფენილი; ისინი დრო-შებითა რთვენ თავიანთ ნავეებს, მღერიან და მხიარულად მიე-შვებებიან; მღინარეც, დიდებული და დაუშრეტელი, თან და თან უფრო ფართოვდება; იგი დილა და ვრცელი ზღვასავით, ზოლო მშვიდი და უშფოთველი ტბასავით; მას მიაქვს თან მთელი კუნძული ყვავილებსა, მასში ნათლად მოსჩანს წმინდა უხალო ცა. საით მისცურავენ ისინი? თუიონიან? არ იციან;

ბზილისის ამაგი. თათარ-სომხთა შებაკება.

ვაქორღე! მა ვარშემოც ყოველივე აჩრდილით გეწვენ-ბოღეს! მათ ჰგონიათ, რომ მუდამ-ყამ ასე იყო, იმდენად ბედნიერნი არიან, რომ აღარ ახსოვს, თუ არსებობს ლამე.

ხმაურობა კიდევ უფრო ახლოვდება. ის ურმის ხმასა ჰგავს. ესენი კი უკვე ცოთებნიან ერთმანეთს: „ნეტა რა უნდა იყოს, რა ხმაურობაა?“

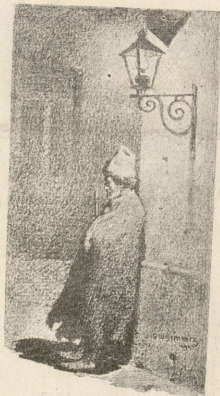
მღინარეს მოსახვედები ჰქონია!

ამსომაში ცის ერთი კიდევ თითქო იღრუბლება, ჰაერის ერთ წერტილზე თითქო რაღაც კვამლით ავარდაო და ღრუბელი შექმნა, ეს ღრუბელი კი, რომელიც თითქო მიწიდან ამოძვრა, უკვე მარჯვნივაც იხედება. თუიონ ცვლილობას ალავს, თუ ისევ მღინარემ მოუხვია? არ იციან, მაგრამ აღტაცებაში მო-ლიან კი: ამდენ სანახაობის შორის ეს ძალიან უცხო რამეა.

ხმაურობა უკვე გვრგვინებს დაემსგავსა, თითქო ღრუ-ბელს შვერთოო, საცა ღრუბელია, იქ ხმაურობაცაა, კვლავ მი-



მიადიანელები და წათელი ჟერის წყურნი დაჭრალთ კრადობას უხვევენ.



მიადიანეწი დაჩაჯად.

შოლოდ ყოველივე ვარშემო მშენიერია, დიდებული, წარ-მტაცო. მათ მოესმის წინისკენ, რაღაც უცნობ იაროსკენ, ყრუ და ძლიერი ხმაურობა.

საით? მისცურავენ? იქით, საითაც წყალი მიმღინარებს. კარგად იციან, რომ სადმე ნაპირს მიადგებიან. ისინიც ამ მიმღინარეობას ანდომებენ თავისთავს. მათ ხიბლავს ფრინ-ველითა გალობა, ვარშემო რომ მოისმის, ყვევლითა სურნე-ლებს, რომელთაც კრეფენ ირავლივ კიდებზე, მათ იტაცებს მღინარის სიჭკარე, მშენიერებაც ეისა; მათ ახარებს თავიანთი სიხარული. ისინი ნეტარებენ!

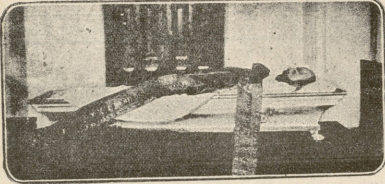
ხმაურობა კი თან-და-თან ახლოვდება; რამდენიმე საათის წინ ჰარი ფართად ამ ხმას; ეხლა კი აღარ ჩუმიდება. რამოდენიმე ხნით წყლის მიმღინარეობა უფრო ნელდება; მაშინ ხოლს უსვამენ უფრო ჩქარა სასიარულოდ, მერე რა კარგაა ჩქარი ტურვა, თითქო მიფრინავ! თვით აჩრდილივით

სცურავენ, მიჰპობიან წყლის მიმღინარეობას, კვალად მღერიან, იციანთ და მოუღიან რაღაც ღიადს, მაგრამ მოლოდინს, აშე-ღის გარდა, სხვა ანა ხსლავს-რა. მათ შორის მეცნიერბიც არიან, მოაზროვნეებიც, მეოცნებეებიც; ადამიანები მღინარნი ურველ-გვარის სიმდიდრითა; ფილოსოფოსნიც, ბრძენნიც.

უეცრად... ღმერთო!.. მღინარემ მოუხვია: ღრუბელი მათ წინაა, ხმაურობაც მათ წინაა, საშინელება რამ არის ეს ღრუბელი! მღერის მღერის, რომისხანე რამ; ეს ღრუბელი კი არა, ოც-ენიანი ჰარიშაბლია, რომელსაც ერთი მეორეზე ახვევს და ატრიალებს ძლიერი გრიგალი; ეს ცეცხლ-მფრქვევ მთის უშველებელი ყვამლია, რომლის დაღრმეო ჰირს ორი ლიოს ოდენი საფუძველი უნდა ჰქონდეს. ეს ხმაურობა სა-ზარელია: გრგვინვა ისე ემსგავსება მას, როგორადაც ძაღლის ყეფა ლომის ბრღდენვასა. ამ ალავას წყლის მღინარებაც გიფურია და გახურებულია; წყლის ზედა ჰირი თაღივით

მოაკლულია. რა არის მათ წინ, რამდენიმე ნაბიჯის უშვებდე? უფსკრული.

უფსკრული! უკან უსმენ ნიჩბებს, უნდათ ზევით იიწიონ, წყლის მდინარებს შეებრძოლონ, მაგრამ გვიანდაა, გეტად



განსვენებული ა. გ. კადიაშვილი.

გვიან. ამ ცოცხაობზე ასეა არ შეიძლება. მხოლოდ აქ შე-
ნიშნეს, რომ თვით მდინარე ცოცხალი რამეა; რომ დღად
შესტყნენ; დაინახეს, რომ ის, რაც მათ მდინარეთ მიაჩნდათ,
ხალხი ყოფილა. რაც ზვირთები ეგონათ—ადამიანები; მათ
წარმოიდგინეს, რომ უსულ-უგებოა წყლის ზედა-პირზე მის-
ტურადუნენ ისეთ წყალზე, რომელიც ნიჩბის მოსმის დროს,
ძლიერ ქაფდებოდა; ნადვილად კი კაცის სულელებზე მისკუ-
რაიდან თურმე, ისეთ სულელებზე, რომლებიც ღრმა, ბნელი,
ამბოხი, შურაჩსყოფილი და თავილი იყო, რომელიც ზიზ-
ლით და შრისხანებით იყენენ თურმე გამსქვალუნო. დიად,
გვიან არის, გეტად გვიან! აქ უფსკრულია. ეს ზვირთები, ეს
მდინარე, ეს ადამიანები, ეს სულელები, ეს ხალხი, ეს
ძირიანად აღმოფხვრილი ზვირთი, საუკუნოების გამძლე სა-
ლი კლდეები; ქვა-კარალი კიდებიდან ჩამოგრეული, მო-
ოქერილი ხომალდები, დროშებით მორთული ნაგები, ყუ-
ვილითა კუნძულები—სველი ეს ისწრაფის, იღვრება, ეგახება,
ერევა ერთი მეორეში, ყოველივე ინგრევა.

არაგის არასოდეს არ უნახავს, ეგვიან ეგრასოდეს ვერ
ნახავს ამაზე უფრო დიად რასმე, ამაზე უფრო საზარელს.
მთელი კაცობრიობა ერთადიქმნა შთანთქმული ერთ დღეს,

ერთსა და იმავე საათს ერთისა
და იმავე უფსკრულისაგან!
მთელი საზოგადოება სრულიად
მისი კანონებით, ზნეობით,
სარწმუნოებით, ტრადიციონალ-
ნეობით, მისის ხელოვნებით,
სიმდიდრით, მისის წარსულით,
მისის ისტორიითა უფცად
წაატყდა თავის ნიადგზე ამ
ხარამს, შიგ გადამება, ჩაიძირა,
თითქოს მეთევზის ნაგი ყოფი-
ლიყოს! აქ ცხადად მოსჩანს ხელი
განგებობის! ამოდენმა ერთად
შეერთებულმა ადამიანებმა, ფაქ-
ტებმა და მოვლინებამ, 'იმ
უამრავმა ჯარმა, ასე შორი-
დან მოდენილმა, მერე ეგ-
რე უზრუნველად წარმოგზავ-
რებულმა, მოღწია უფსკრულის
კიდეს, ერთი დღიებულად „ცას
ჭკრა კამარა,“ მშვილდურებარ
ჭაერში მოიღუნა და შემდეგ
შთანთქმა მორავში; ეს მდინა-
რე კი აღარ არის, არც უფს-
კრული, არც ხალხი, არც ბეცი

შემთხვევა—ეს ხა-სია, ეს
სიმძნელი, შესაზარი ხმაურობაა, ქაფი, საუკუნო და საბრა-

ლო კენესა-ღმუელი. ყოველი ძალდი ბნელაში ღმუს. ამის
მიუხედავად მზე მინც ბრწყინავალეს, კეშმარტება მინც
არ იშლის თავისისა და ისევე ისე ნათელ-მოსილია; ხოლო ის
სწარბილი-ღრუბელი, ხმაურობით და გრგვინით აღსავსე,
უფროც გამოადგა მას, რომ მისი სხივ-ცისკროვანი შუქი
ცისარტყლისათვის შიგ ჩაეყენინა.

გადარა მერე რამე ამას?
—ასეთი უბედურება, ასეთი დამბობა, ასეთი საშინელი გუ-
ნადგურება ნუ თუ მთელი ხალხის სიკვდილი არ არის, ნუ
თუ მთელი დედა-მინის დაღუბვის არ შეიცავს?
არა!

ყოველივე უფსკრულს წავიდა, მაგრამ არაფერი არ და-
ლულა.

ყოველივე შთანთქმა, მაგრამ არაა დაკარგული.
ყოველივე დაინგრა, მაგრამ არაა მომკვდარა.

ყოველივე გაქვრა, მაგრამ ყოველივე ჩნდება კვლავ.
გადღვით კიდევ რამდენიმე ნაბიჯი, იცოცხლეთ კიდევ
რამდენიმე წელი და დაინახათ: იმ მდინარე უფრო გაფარ-
თოვებულა, ხალხიც უფრო გადიდებულა.

საშინელი, გამეორიზილებელი და რჩევის მომცემი ხმაუ-
რობა კვლავ მოისმის.

საუკუნოები კი მღუშარეთ თავს იხრან ამ საზოგადოე-
ბის და მონარქის დღეების წინაშე, იმ ცოვილიზაციის უშვე-
ლებელს ჩანჩქერის წინ, რომელსაც ეწოდება:—„რევოლოუ-
ცია საფრანგეთისა“.

შალვა დადიანი.

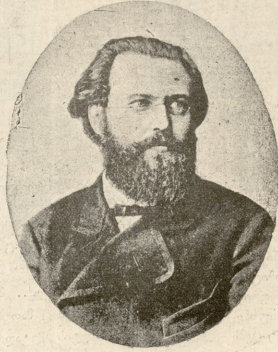
დაპარგული სიმაკთლე

ვ. ფაფაზიანისა

ჩანერი ლავნდა

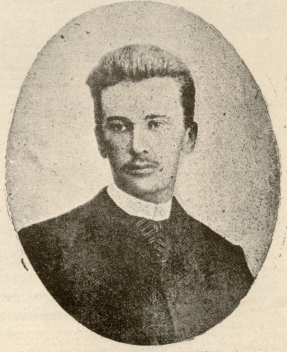
(სომხურიდან თარგმნილი)

ერთხელ მოულოდნელად სიპართლე დაიკარგა.
ეს კია, სიპართლე წინადაც ხშირად იკარგებოდა.
თავს არიღებდა მორტოქ ხალხს, გარყვნილ კაცებს და
ხშირად მთებში მიზობდა, იმაღლებოდა ქვეყნის შორეულ კუ-



გ. ლომპატინი,

რომელმაც შდასეღბურეის სტუ-
დიოში 25 წ. გაატარა.



ლევტ. ვ. შიდიდი,

შავი ზღვის სარეკლავიფიცი კსკ-
დაის უფროსი.

თებებში. მაგრამ ყოველივე, ასე თუ ისე, ახერხებდნენ
იმის პოვნის, დაქერას, გალიასა თუ ზანღეში ამწყვდენ-

ვას, რომ, როგორც სურდათ, ისე ეხმარათ... ეწვალე-ბნათ...

მაგრამ, ამ როგობაზე, არ ვიცი როგორ, სიმართლემ მოახერხა კარგად დამალვა: ისე დიდძალი, რომ ხალხმა ლოცვით, იტუტობით, ღონით და ოქროთიც კი ვერ შეიძლო მისი პოვნა.

დიდი აყალმაყალი ასტყდა. უსიმართლოდ ცხოვრება ძველი იყო: მით უფრო, რომ სიმართლის დაკარგვით აშკარად ვდებოდა კაცობრიობის მრავალი „სასარგებლო“ დაწესებულება და ბევრი სისასებავე მავალთადა: სიყალბე, უსამართლობა, მოტყუება, სისხლის ღვრა და სხვა მსგავსი საქმეები, რომელთაც სიმართლე ისე მშვენიერად ჰფარავდა და ნიღაბის მაგიერობას უწევდა.

და, აჰა, სიმართლის საქმენგლად წაიდა ჯერ ერთი მეოზარი—აზნაური. დიდ-ძალი ჯარი მოაგროვა, ბრეგადა და პოლი შეადგინა და ფიცი დასდო, სიმართლე ზღვაშიაც რომ ყოფილიყო, ამოეღო და ხელ-ფეხ შეკრული შუა ალაგას მოეყენა.

ამ აზრით აზნაურმა ფეხ ქვეშ გათვლა სოფელი და ქალაქი, სისხლით მოარწყო მთა და ველი, შევუსრა ლუქმა-ლუქვად აქცია ყოველივე, არივ-დარიბა მტხოვრებნი, და ასე მიდიდა წინ იმ იმედით, რომ სიმართლე დაევიტა.

იმის შემდეგ გზას გაუღდა და სიმართლის ძებნას შეუდგა ერთი მეტად მდიდარი სოფელგარი. იმან აუარებელი ოქრო და ვერცხლი, სამკაული და თვალ-მარგალიტი აჰკიდა აქლემებს და, ამ ოქროს იმედით, სხლიდან გვიდა. ამბობენ, თან რომდენიმე ლაშაში ქალიც წაიყვანა, რომ ოქროს ბზინისთვის სიმშვენიერების მიმზიდველობაც მიემატებინა.

— ნახათ, რას ვიხამ! — ამბობდა ის:—სიმართლე ოქროთი უნდა შეეისყიდო, ქალღმერთ ხელში ჩაივიდო და, ზანდუქში ჩასმული შუა ალაგას მოიყვანო.

ამ როგად მუშტი და ოქრო წაიღნენ სიმართლის საქმენგლად... და ჯერ კიდევ მიდიან, დღე იარონ?

გზლა ვნახათ, ვინ იყო ის მესამე, საბარლო, საცოდავი ძონძემში ვახვეულო, მწუხარებისაგან დანაოკებულის შუბლით, რომელმაც აგრეთვე მოისურვა სიმართლის ძებნა.

ვთქვათ, აზნაურთ ხმალი ჰქონდა, მდიდარს ოქრო, ამას რაღა ძალი ეპყრა ხელთ? რითი უნდა ეპოვნა სიმართლე?

ეს მესამე მგზავრი საწყალი იყო. საჭურჭების ნაცვლად ამას თან მიჰქონდა ერთი უბრალო კიკა, რომელიც მაგრა მიეკრა გულზე, და შეუპოვრად შესდგობოდა გზას. საქმე ის არის, რომ კიკა უცნაურის სითხეთი გაესო. ობლის ერთი

ცრმელი, დაავადებულის ერთი მუხარბი, მომუშავეის ერთი მწარე ამონახვენი... ერთის სიტყვით, დარდის, ტანჯვის და

მწუხარების ცრმელების თითო წვეთით გავესო კიკა, მაგრა დაეყო პირს და ფიქრობდა რომ ამით უსათუოდ ხელთ ჩაიგდებდა სიმართლეს.

და მიდიდა მგზავრი, გაიარა დიდარნი ქალაქები, ყრუ მივირდნოლი სოფლები და მანაც მიაპაჯებდა დაულალოვად, ხევებში ჩადიოდა, მთებზე ადიოდა, ყოველ ნაბიჯის გადადგამზე შეჩერდებოდა და გაიძახოდა:

— სადა ხარ, სიმართლე?

სიმართლე არსად იყო, არც სანად და არც თუ ხმას აძლევდა.

მშერბა, მწყურვალემ, დაქანცულმა და დამარებულმა საწყალმა დიდ ხანს იხეჯიალა. გულზე მიკრული ჰქონდა შუბა, რომლის სითხეც გაცთლებულიყო და ღულდა. მაგრამ სიმართლემ ეს საწყალიც კი არ შეიპარა: არ გამოჩნდა და არც თავისი არსებობა აცნობა!

ბოლოს იმედ გადაწყვეტილი და ღონე მიხილი ივიდა მთის მწვერვალზე, ერთ კლდეზე ჩამოჯდა და დაიწყო ფიქრი. ფიქრობდა, რომ ამჟო იყო სიმართლის ძებნა, რადგან იგი საწყალსაც კი ერიდებოდა.

და როდესაც ამ აზრმა გაუფრდა, განრისხებულმა ამოიღო უბიდან კიკა და სტყორცნა კლდეს.



„რა მოგველის“.—სურათი ბუქერისის.

— წალი, განადგურდი!—დაიძახა საწყალმა,—ამჟო ყოველი მწუხარება და ცრმელი: სიმართლესა საწყალი რა უყვარს...



მეგრამ ამ დროს უცნაური რამ მოხდა: ჰიკა ჯერ სულ არც-კი დამსხვრეულიყო, რომ მოისმა საზარელი გრილი, დაბნულ ცრემლებიდან სქელი კვამლი ავარდა, აქაფდა, დაიგრინა და შეშინებულ საწყლის წინ დაერქო ერთი უზარმაზარი ბრგე.

ელდა ნაკრავი საწყალი პირვედ დავხმო...
— ადექი! — დაიგრილა ბრგემ: — ადექი და ნუ შეგეშინდება!

— შენ ვინა ხარ, საშოშო სულაო? — დავითხა საწყალი.
— მე? — შეგყვირა ბრგემ. — მე ჰრატესტი ვარ, რომელიც

განძნი მაგ დაბნულ ცრემლებიდან და რომელმაც ჰვეპნიერებას დაკარგული სიმათლე უნდა დაუბრუნო... უუუუუუ!

განთიადის წითელ სინათლეში დაერქო უზარმაზარი დიდებული ტანი. იგი მიზრუნებულიყო მდღობისაკენ, სადაც ქარიშხალი ატებილიყო და საიდანაც საზარელი გრილი ისმოდა.

და შორს, იქითკენ, საღლაღ უცნობს ხელი გაეშვირა,

წმინდა ღრუბლებში გამოჩნდა დამალული სიმათლე — იგი, ღრმად დაღონებული, უსასწოროდ და უხმლოდ იღდა.

— მე მიშობნინარ და ჩემი ხმა, დეე, შენთვის სასწოროდ და ხმლად იქცეს, მოლი, სიმათლდე!..

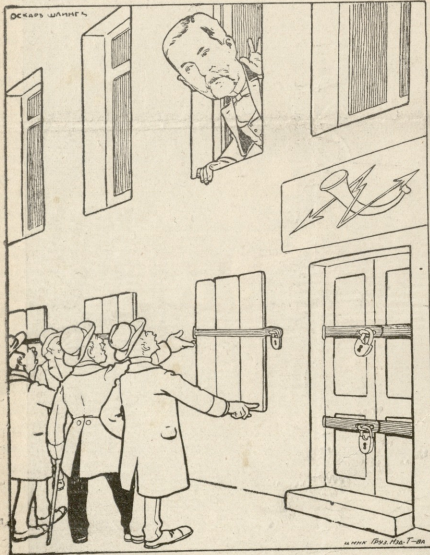
მეგრამ სიმათლედ გაშეშებული და დაღონებული იღდა-მან შეხედა ჰრატესტს, შეხედა საწყალს და უთხრა:

— ჯერ არაა... ჯერ შენ პატარა ხარ. წადი დაიარე, მოაგროვე ცრემლი, მოაგროვე დარდი და მწუხარება, ვაღიღი, როგორც ოკეანე, აღელდი, როგორც ნიაღვარი და

მაშინ მოვლ ჩემს ხმლითა და სასწოროთ.

ღრუბელი ვაცურდა და სიმათლედ ხელ ახლა დიკარგათვის მიუღდამელ სიმათლედ... ში...

აი ამ დღიდან ჰლიერი მეომარი სისლში ეცეს სიმათლეს, მდღიარი თავის ოქროში, ხოლო საწყალი — ზის და თავის დარდებით და ცრემლებით აღიდებს ჰრატესტს, რომ მან დაუბრუნეს ჰვეპნიერებას დაკარგული სიმათლედ...
უ. კ.—ხა.



— მან რას უხისარ და არა სდარაჯობ? გორილოვოი. — ახლა წინგუელი დრო დაკვიდეკა, ჩემ მეგერობას სხვებო ეწევიან.

ხალხი შინ. საქ. მინისტრს დურნოვოს. — რად ჟაუტობთ და არ აკმაყოფილებთ ფოსტა-ტელეგრაფის მოხელეთ?...
დურნოვო. — მაკათის, კაუიდეფთ მე მანინა და მანინა არა შეკლებარა. ხალხისთვის ვა მე არ შაიფერა და არც ვიფიქრებ.

რედაქტორ-გამომცემელი ალ. მ. ჯაბაძარი